

Na temelju članka 5. stavak (2) Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", br. 47/14 i 46/16), čl. 5. stavak (1) točka i) i 19. stavak (1) točka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 75/17) i čl. 7. stavak (1) točka i) i 12. stavak (1) točka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 03/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj dana 01.02.2024. godine donosi

ODLUKU
o upravljanju rizikom od pranja novca i
financiranja terorističkih aktivnosti

I. Opće odredbe

Članak 1.
Predmet odluke

Ovom odlukom se propisuju:

- a) pravila organizacije, upravljanje i odgovornost organa, funkcija i drugih zaposlenika obveznika;
- b) postupak procjene rizika cjelokupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika;
- c) način provođenja mjera identifikacije i praćenja transakcija i aktivnosti klijenta;
- d) upravljanje izdvojenim ili posebnim rizicima koji su karakteristični za poslovni model, proizvode ili usluge obveznika.

Članak 2.
Upotreba pojmova

- (1) Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju značenje kao u Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (u daljnjem tekstu: Zakon) i drugim podzakonskim aktima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija), u kojima su definirani.
- (2) Pojedini pojmovi koji se koriste u ovoj odluci, a nisu obuhvaćeni propisima navedenim u stavku (1) ovoga članka, imaju sljedeće značenje:
 - a) **Rizik** je učinak i vjerojatnost pojave pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje. Rizik se odnosi na razinu rizika koji postoji prije primjene mjera ublažavanja rizika;
 - b) **Inherentni rizik** je razina rizika prije smanjenja rizika;
 - c) **Rezidualni rizik** je razina rizika koji ostaje nakon smanjenja rizika;
 - d) **Rizik u nastajanju** je rizik koji nikad prije nije bio utvrđen ili postojeći rizik koji se značajno povećao;
 - e) **Faktori rizika** su varijable koje, same po sebi ili u kombinaciji, mogu povećati ili umanjiti rizik koji predstavlja određeni pojedinačni poslovni odnos ili povremena transakcija;
 - f) **Izvor sredstava** je porijeklo sredstava uključenih u poslovni odnos ili povremenu transakciju. Uključuje i aktivnost kojom su stečena sredstva koja se upotrebljavaju u poslovnom odnosu (npr. osobni dohodak, zarada klijenta);
 - g) **Izvor imovine** je porijeklo ukupne imovine klijenta (npr. nasljedstvo, štednja i sl.);

- h) **Nacionalna procjena rizika** (*eng. National risk assesment-NRA*) je Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje u Bosni i Hercegovini koju donose nadležna tijela;
- i) **Klijenti obveznika** su osobe koje uspostavljaju ili već imaju uspostavljen poslovni odnos kod obveznika ili obavljaju povremenu transakciju, osobe u čije ime ili korist se uspostavlja poslovni odnos ili obavlja transakcija i osobe koje obavljaju transakcije putem različitih vrsta posrednika;
- j) **Povremena transakcija** je transakcija koja se ne obavlja u okviru uspostavljenog poslovnog odnosa;
- k) **Nadzorni odbor** je osoba ili grupa osoba koja, u skladu sa zakonom, nadzire poslovanje obveznika i rad najvišeg rukovodstva;
- l) **Najviše rukovodstvo** je osoba ili grupa osoba koja, u skladu sa zakonom, vodi i organizira poslovanje obveznika i odgovorna je za osiguravanje zakonitosti rada;
- m) **Prijenos putem zbirne datoteke** predstavlja skup od nekoliko pojedinačnih prijenosa novčanih sredstava objedinjenih u svrhu prijenosa.

Članak 3.

Obveznici primjene

- (1) Odredbe ove odluke primjenjuju se na sljedeće obveznike:
 - a) banke i bankarske grupe;
 - b) mikrokreditne organizacije, leasing društva, mjenjače, faktoring društva;
 - c) druge financijske organizacije za koje je zakonom propisano da posluju pod nadzorom Agencije.
- (2) Odredbe ove odluke primjenjuju svi obveznici iz stavka (1) ovoga članka, dok smjernice za analizu i procjenu rizika primjenjuju oni obveznici na koji se taj dio odnosi, imajući u vidu specifične okolnosti u vezi s rizikom klijenta, rizikom proizvoda, usluge ili transakcije, geografskim rizikom i rizikom načina uspostavljanja i odvijanja poslovnog odnosa i koje se odnose samo na te obveznike.

II. Organizacija, upravljanje, odgovornost

Članak 4.

Odgovornost organa obveznika

- (1) Nadzorni odbor i najviše rukovodstvo obveznika (u daljnjem tekstu: Organi obveznika) su dužni uspostaviti adekvatan sustav koji će osigurati opredijeljenost organa obveznika ka visokoj razini korporativnog upravljanja, a što obuhvaća uspostavu adekvatnih mehanizama za borbu protiv pranja novca, financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, u svim organizacijskim jedinicama obveznika i svim poslovnim linijama.
- (2) Organi obveznika dužni su promovirati integritet ovlaštene osobe i visoku razinu standarda korporativnog upravljanja u komunikaciji sa zaposlenicima obveznika, a sve u cilju kvalitetnog upravljanja rizicima.
- (3) Najviše rukovodstvo obveznika je dužno osigurati provedbu sveobuhvatnih kontrola kojima će se osigurati da se Program iz članka 14. ove odluke u potpunosti provodi u praksi, te redovito pratiti i provjeravati primjerenost i djelotvornost uspostavljenih sveobuhvatnih kontrola.
- (4) Procedure obveznika trebaju biti efikasne i obuhvaćati redovne postupke za odgovarajući i uspješan nadzor od strane najvišeg rukovodstva obveznika, sustave unutarnjih kontrola, unutarnju reviziju, podjelu dužnosti, obuku odgovarajućih zaposlenika i ostale segmente koji su u uskoj vezi s ovom oblasti.

- (5) Za provođenje politika i procedura obveznika Programom obveznika moraju biti jasno definirane odgovornosti i podijeljene na odgovarajuće nositelje tj. na odgovarajuće organizacijske dijelove ili funkcije, najviše rukovodstvo, ostalo rukovodstvo i druge zaposlenike obveznika.
- (6) U slučaju kada je obveznik član financijske grupe, organi obveznika, pored odgovornosti za usklađenosti politika i procedura za upravljanje rizikom sa zakonskim i podzakonskim propisima, imaju i odgovornost za kontrolu usklađenosti s politikama i procedurama usvojenim na razini financijske grupe.

Članak 5.

Ovlaštene osobe

- (1) Nadzorni odbori obveznika dužni su na rukovodnoj razini imenovati ovlaštenu osobu koja treba ispunjavati Zakonom propisane uvjete za imenovanje, što može uključiti imenovanje i jednog ili više zamjenika ovlaštene osobe.
- (2) Obveznici su dužni razmjerno veličini, vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obavljaju procijeniti broj zaposlenika potrebnih za obavljanje poslova sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te osigurati uvjete i sredstva za obavljanje ovih poslova.
- (3) Obveznici su dužni ovlaštenoj osobi osigurati:
 - a) najmanje dva izvršitelja, u slučaju obveznika iz članka 3. stavka (1) točka a) ove odluke, a kod ostalih obveznika iz članka 3. ove odluke, najmanje jednog izvršitelja. U većim obveznicima potrebno je procijeniti potrebu za angažmanom više izvršitelja;
 - b) ovlaštenja da izda nalog zaposlenicima za provođenje mjera, radnji i postupaka iz zakona, propisa i Programa i o tome izvješćuje ogane obveznika;
 - c) svakodnevni potpuni i direktni pristup podacima, informacijama i dokumentaciji potrebnoj za obavljanje poslova iz njegove nadležnosti;
 - d) direktnu i neposrednu vezu s oganima obveznika;
 - e) da svakodnevno prima izvješća o značajnim, neuobičajenim i sumnjivim transakcijama i aktivnostima klijenata.
- (4) Za obveznike koji imaju četiri ili manje zaposlenih, ukoliko nije imenovana, ovlaštenom osobom smatra se zakonski zastupnik ili druga osoba koja vodi poslove obveznika, odnosno odgovorna osoba obveznika prema zakonskim propisima.
- (5) Obveznici su dužni osigurati prisustvo ovlaštene osobe prilikom obavljanja neposrednog nadzora i osigurati da ovlaštena osoba direktno komunicira s predstavnicima Agencije i pruži im svu neophodnu pomoć za neometano obavljanje neposrednog nadzora.

Članak 6.

Obveze i odgovornosti ovlaštenih osoba

- (1) Ovlaštena osoba odgovorna je za izvršavanje sljedećih zadataka:
 - a) osigurava, prati i koordinira aktivnostima obveznika u cilju usklađenosti poslovanja obveznika s odredbama iz Zakona i podzakonskih propisa;
 - b) najmanje godišnje izvrši procjenu adekvatnosti postojećeg Programa, politika i procedura, provjeru procjene rizika i nadzornom odboru daje prijedloge za njihovo ažuriranje ili unaprjeđenje;
 - c) najmanje kvartalno podnosi izvješće oganima obveznika o postupanju obveznika i usklađenosti sa zahtjevima za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti kao i aktivnostima koje su poduzete protiv otkrivenih sumnjivih klijenata za

- obveznike iz članka 3. stavka (1) točka a) ove odluke, a za ostale obveznike iz članka 3. stavka (1) ove odluke najmanje jednom polugodišnje;
- d) osigurava ispravno i blagovremeno funkcioniranje linija izvješćivanja;
 - e) sudjeluje u definiranju i izmjenama operativnih procedura i u pripremama internih odredbi koje se tiču sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
 - f) sudjeluje u izradi smjernica za provođenje kontrole povezane s otkrivanjem i sprječavanjem pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
 - g) sudjeluje u uspostavljanju i razvoju informatičke podrške u vezi s aktivnostima koje se odnose na otkrivanje i sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti obveznika;
 - h) u svoje aktivnosti uključi i elemente za internu istragu o odgovornosti zaposlenika koji je zanemario svoje dužnosti u ovoj oblasti;
 - i) sačinjava za nadzorni odbor obveznika prijedloge za unapređenje sustava za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti obveznika, i daje prijedloge za otklanjanje uočenih slabosti u poslovanju obveznika i prijedloge za unapređenje poslovanja obveznika;
 - j) pruža punu potrebnu podršku u aktivnostima koje provodi unutarnja revizija obveznika;
 - k) sudjeluje u pripremi profesionalne edukacije i programa obuke za zaposlene u oblasti sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.
- (2) Zamjenici su dužni izvršavati sve zadatke iz stavka (1) ovoga članka u odsustvu ovlaštene osobe, ali i izvršavati i sve druge zadatke propisane Zakonom i podzakonskim propisima.

Članak 7.

Obuka zaposlenika obveznika

- (1) Obveznici su dužni osigurati stalnu obuku svih zaposlenika koji su obuhvaćeni programom za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Sadržaj ove obuke mora obuhvatiti najmanje sljedeće teme iz oblasti koja je predmet ove odluke:
- a) zakonske obveze obveznika i obveze iz drugih propisa;
 - b) program, politike i procedure obveznika;
 - c) detaljne elemente politike “upoznaj svog klijenta”;
 - d) opasnosti od pranja novca i rizici za obveznika i osobne odgovornosti zaposlenika;
 - e) mogućnosti i slabosti financijskih institucija u sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje;
 - f) odgovornosti i ovlaštenja ovlaštene osobe obveznika;
 - g) sustav unutarnjih kontrola;
 - h) sustav unutarnje revizije.
- (2) Periodičnost i teme obuke iz prethodnog stavka obveznici trebaju prilagoditi realnim potrebama svojih određenih organizacijskih dijelova, funkcija i/ili zaposlenika. Radi pravovremenog usklađivanja s novim zahtjevima i upoznavanja s novim pojavama, kao i održavanja već stečenog znanja i iskustava svojih zaposlenika obveznici su dužni uspostaviti program redovne obuke.
- (3) U odlučivanju o potrebama, vrsti i opsegu obuke iz stavka (2) ovoga članka obveznici su dužni prilagoditi fokus obuke zavisno od toga radi li se o novim zaposlenicima koji imaju direktni kontakt s klijentima, zaposlenicima koji rade s novim klijentima, zaposlenicima koji kontroliraju je li rad obveznika usklađen za zahtjevima zakona i drugih propisa, rukovodstvu i/ili nadzornom odboru, itd.

- (4) Putem programa obuke obveznici su dužni osigurati da svi relevantni zaposlenici u potpunosti razumiju važnost i potrebe za što uspješnijim provođenjem politike “upoznaj svog klijenta” i da takvo razumijevanje bude ključ uspjeha u njihovoj provedbi.

Članak 8.

Interne linije izvješćivanja

- (1) Obveznici su dužni donijeti procedure za interno izvješćivanje nadležnih organa o Zakonom propisanim transakcijama, sumnjivim sredstvima i sumnjivim klijentima. Linije za izvješćivanje, unutar organizacije obveznika, moraju biti jasno definirane.
- (2) Obveznici su dužni uspostaviti odgovarajući sustav izvješćivanja koji će omogućiti adekvatnu komunikaciju, razmjenu informacija i suradnju na svim organizacijskim razinama i relevantnim zaposlenicima na svim razinama kod obveznika, te osigurati blagovremene, točne i dovoljno detaljne informacije koje su neophodne za efikasno upravljanje rizikom.
- (3) Uspostavljeni sustav izvješćivanja kod obveznika, osim redovnog izvješćivanja, treba omogućiti i blagovremeno informiranje svih relevantnih razina o utvrđenim nedostacima u sustavu za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, poduzetim korektivnim mjerama i rokovima utvrđenim za njihovo ispravljanje.
- (4) Interne linije izvješćivanja moraju biti redovne i efikasne, dostupne svim dijelovima obveznika i osobama koje imaju obvezu izvješćivanja, sukladno interno propisanim izvještajnim politikama i procedurama.

Članak 9.

Eksterne linije izvješćivanja

- (1) Obveznici su dužni donijeti procedure za izvješćivanje nadležnih organa izvan obveznika, sukladno zakonu i propisima donesenim na temelju zakona, o svim propisanim informacijama i podacima.
- (2) Informacije i podaci o sumnjivim transakcijama, sredstvima i aktivnostima klijenata koje obveznici dostavljaju Financijsko obavještajnom odjelu (u daljnjem tekstu: FOO) moraju biti točne, potpune, sažete i dostatne za daljnje postupanje.
- (3) Obveznici su dužni u potpunosti i blagovremeno izvršavati svoje izvještajne obveze prema zakonom propisanim institucijama.

Članak 10.

Unutarnja revizija

- (1) Unutarnja revizija obveznika je dužna provoditi redovnu procjenu procesa i sustava upravljanja rizikom u poslovanju obveznika kako bi se osiguralo da se ovaj rizik na odgovarajući način identificira, mjeri, odnosno procjenjuje, prati, analizira i kontrolira, da se o istom adekvatno izvješćuje, te da se poduzimaju odgovarajuće mjere za njegovo ograničavanje i ublažavanje.
- (2) Usklađenost poslovanja obveznika sa zahtjevima zakona i propisa treba biti predmet neovisne procjene od strane funkcije unutarnje revizije u obveznicima, što uključuje procjenu adekvatnosti politika, procedura, mjera, radnji i postupaka obveznika.

Članak 11.

Obveze i odgovornosti unutarnje revizije

- (1) U cilju ispunjenja svojih zadataka i obveza unutarnja revizija obveznika je dužna:
 - a) svojim izvješćima obuhvatiti nalaze i ocjene efikasnosti obveznika po svim pitanjima propisanim zakonom i propisima, programom, politikama i procedurama obveznika kojim

- su regulirane obveze obveznika za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje u svim segmentima poslovanja obveznika uključujući i adekvatnost politika i procedura;
- b) izvršiti procjenu provedbe mjera za utvrđivanje prihvatljivosti klijenta i klasifikacije klijenata u rizične skupine;
 - c) izvršiti procjenu provedbe mjera identifikacije klijenta;
 - d) izvršiti procjenu provedbe mjera praćenja transakcija i aktivnosti klijenata, s fokusom na kanale distribucije koji omogućavaju veći stupanj anonimnosti;
 - e) ocijeniti funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola;
 - f) ocijeniti funkcioniranje internih i eksternih linija izvješćivanja;
 - g) ocijeniti adekvatnost provedene obuke i primjene restriktivnih mjera;
 - h) sačinjavati izvješća koja trebaju sadržavati sve informacije i preglede testiranih uzoraka na temelju kojih je dana ocjena;
 - i) o svojim nalazima i ocjenama uredno, odnosno periodično, najmanje jednom godišnje, izvješćivati organe obveznika sukladno zakonu, te nadzornom odboru i najvišem rukovodstvu obveznika daje preporuke za unapređenje sustava unutarnjih kontrola i poslovanja obveznika.
- (2) Pored aktivnosti navedenih u stavku (1) ovoga članka, zaposlenici unutarnje revizije u obveznicima su dužni posvetiti pažnju praćenju aktivnosti koje su obveznici dužni poduzeti na temelju nalaza i ocjena danih od unutarnje revizije, vanjske revizije i nadležnih organa.

Članak 12.

Obveza obavljanja vanjske revizije

- (1) Obveznici su dužni s neovisnim vanjskim revizorskim društvima ugovoriti i obavljanje revizije i ocjene usklađenosti poslovanja sa zahtjevima za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, uz obavezno korištenje tehnike testiranja.
- (2) U cilju ispunjenja svojih zadataka i obveza vanjski revizor dužan je dati ocjenu:
 - a) provođenja zakonskih i drugih propisanih obveza obveznika;
 - b) provođenja Programa, politika i procedura;
 - c) pridržavanja pravila upravljanja rizikom;
 - d) adekvatnosti obavljanja poslova kontrolnih funkcija;
 - e) adekvatnosti informacijskog sustava;
 - f) blagovremenosti, pravilnosti, točnosti i potpunosti izvješćivanja nadležnih organa;
 - g) adekvatnosti i djelotvornosti sustava unutarnjih kontrola u vezi s upravljanjem rizikom.
- (3) Ugovor s vanjskim revizorom se zaključuje na način i u rokovima definiranim propisima kojima se uređuje revizija financijskih izvještaja.
- (4) Vanjski revizor dužan je nakon obavljene revizije sačiniti izvješće o izvršenoj reviziji na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH). Izvješće treba obuhvatiti nalaze i ocjene efikasnosti obveznika po svim pitanjima propisanim zakonom i propisima, programom, politikama i procedurama obveznika kojim su regulirane obveze obveznika za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje.
- (5) Vanjski revizor dužan je u pisanoj formi, bez odgađanja obavijestiti Agenciju, nadzorni odbor i najviše rukovodstvo obveznika o:
 - a) utvrđenim nezakonitostima ili činjenicama i okolnostima koje mogu na bilo koji način ugroziti daljnje poslovanje obveznika;

- b) težem kršenju internih akata;
 - c) značajnijoj slabosti u uspostavi sustava unutarnjih kontrola ili propustima u primjeni sustava unutarnjih kontrola;
 - d) činjenicama koje bi mogle dovesti do neusklađenosti poslovanja obveznika sa zahtjevima za sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje.
- (6) Dostava podataka Agenciji iz stavka (4) ovoga članka ne smatra se kršenjem obveze revizora o čuvanju povjerljivih informacija koja proizlazi iz propisa koji uređuje oblast revizije ili iz ugovora.
- (7) Vanjski revizor dužan je na zahtjev Agencije dostaviti u pisanoj formi potrebna pojašnjenja u vezi s izvješćem o izvršenoj reviziji i druge podatke koji su Agenciji potrebni za obavljanje nadzora.

Članak 13.

Odbijanje revizorskog izvješća i ograničenja

- (1) Ako Agencija utvrdi da vanjska revizija segmenta sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje nije obavljena ili da revizorsko izvješće nije sastavljeno sukladno zakonu, podzakonskim aktima donesenim na temelju zakona, propisa kojim se uređuje računovodstvo i revizija i pravilima revizorske struke ili ako obavljenom supervizijom poslovanja obveznika ili na drugi način utvrdi da revizorska ocjena nije zasnovana na istinitim i objektivnim činjenicama, može odbiti revizorsko izvješće i zahtijevati od obveznika da reviziju obave ovlašteni revizori drugog društva za reviziju ili, kada to ocijeni potrebnim, sama direktno imenuje revizora, a na trošak obveznika.
- (2) Društvo za reviziju obveznika i ovlašteni revizor koji obavlja reviziju obveznika ne može biti osoba čije izvješće o obavljenoj reviziji sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje za prethodnu poslovnu godinu Agencija nije prihvatila.

III. Interni akti

Članak 14.

Program, politike i procedure

- (1) Obveznici su dužni usvojiti i primjenjivati odgovarajuće interne akte i uspostaviti kontrolne postupke kojima će, radi efikasnog upravljanja rizikom, obuhvatiti sve radnje i mjere za sprječavanje i otkrivanje pranja novca, financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, a koje su definirane Zakonom, podzakonskim aktima donesenim na temelju Zakona, uključujući i NRA.
- (2) Obveznici su dužni donijeti Program za provođenje aktivnosti iz članka 1. ove odluke čiji sastavni dio čine odgovarajuće politike i procedure.
- (3) Odredbe Programa kao i sve politike i procedure obveznici su dužni u potpunosti provoditi u svom sjedištu, u svim podružnicama i drugim organizacijskim dijelovima u zemlji i u svim podružnicama ili drugim organizacijskim dijelovima koje imaju u inozemstvu. Posebnu pažnju obveznici su dužni posvetiti aktivnostima njihovih podružnica i drugih organizacijskih dijelova u inozemstvu.
- (4) Aktima iz stavka (1) ovoga članka i u njihovom provođenju obveznici su dužni osigurati visoke etičke i profesionalne standarde odgovornih zaposlenika i efikasno sprječavanje mogućnosti da budu zloupotrijebljeni u svrhu pranja novca ili financiranja terorističkih aktivnosti ili širenja oružja za masovno uništenje, bili toga svjesni ili ne.

- (5) Obveznici su dužni osigurati primjenu akata iz stavka (1) ovoga članka, utvrđivanjem odgovarajućih postupaka i mehanizama unutarnje kontrole.

Članak 15.

Sadržaj Programa, politika i procedura

- (1) Obavezni dio Programa iz članka 14. ove odluke su politike i procedure kojima se uređuju sljedeći segmenti:
- a) procjena rizika i prihvatljivost klijenta,
 - b) identifikacija klijenta,
 - c) praćenje poslovnih odnosa i transakcija;
 - d) upravljanje rizikom.
- (2) Politike i procedure za provedbu politika iz stavka (1) ovoga članka se moraju zasnivati na procjeni rizika i primjeni principa „upoznaj svog klijenta“.
- (3) Politike iz stavka (1) ovoga članka moraju biti odobrene od strane Nadzornog odbora, a procedure za provedbu ovih politika treba odobriti najviše rukovodstvo obveznika.
- (4) Obveznici su dužni politikama i procedurama definirati ciljeve, procese, opseg i način rada sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje. Politikama i procedurama obveznici su dužni naročito definirati:
- a) koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za obveznika, kao i propisati sveobuhvatne procedure za provođenje te politike;
 - b) metodologiju procjene rizika cjelokupnog poslovanja;
 - c) metodologiju procjene rizika klijenta, poslovnog odnosa i transakcije;
 - d) mjere identifikacije klijenta i praćenja transakcija i aktivnosti klijenta na način i pod uvjetima određenim Zakonom;
 - e) mjere i radnje koje će se poduzimati prema klijentima s kojima nije uspostavljen poslovni odnos, ali za koje se obavljaju povremene transakcije;
 - f) mjere i radnje koje će se poduzimati u cilju provedbe restriktivnih mjera;
 - g) proizvode ili usluge koje obveznik neće pružati klijentima određene kategorije rizika;
 - h) poduzimanje pojačanih mjera za upravljanje rizicima i ublažavanje rizika tamo gdje je identificirana visoka razina rizika;
 - i) poduzimanje pojednostavljenih mjera za upravljanje rizicima i otklanjanje rizika tamo gdje je identificirana niska razina rizika;
 - j) upravljanje izdvojenim ili posebnim rizicima koji su karakteristični za poslovni model, proizvode ili usluge obveznika;
 - k) imenovanje ovlaštene osobe i njenih zamjenika; položaj istih u organizacijskoj strukturi obveznika, ovlasti i odgovornosti ovlaštene osobe i njenog zamjenika;
 - l) zaštitu od neovlaštenog odavanja podataka o osobama iz točke k) ovoga stavka i drugih postupaka koji mogu utjecati na neometano obavljanje njihovih dužnosti;
 - m) odgovarajući postupak utvrđivanja i provjere uvjeta pri zasnivanju radnog odnosa i angažiranju osoba izvan radnog odnosa kod obveznika, koje sudjeluju u provedbi Zakona i na temelju donesenih podzakonskih propisa, kao i postupak daljnje provjere tih uvjeta tijekom trajanja radnog odnosa/angažmana;
 - n) ovlasti i odgovornosti svih zaposlenika obveznika koji sudjeluju u provedbi Zakona i na temelju njega donesenih podzakonskih propisa;
 - o) postupak anonimnog internog prijavljivanja kršenja odredbi Zakona i podzakonskih propisa, uključujući vođenje evidencija i definiranje aktivnosti koje će obveznik poduzimati po izvršenim anonimnim prijavama;

- p) modele upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje;
 - q) načine i modele upravljanja usklađenošću poslovanja obveznika s odredbama iz Zakona i na temelju njega donesenih podzakonskih propisa;
 - r) uspostavljanje odgovarajućih linija izvješćivanja unutar obveznika, kao i linija izvješćivanja prema nadležnim institucijama;
 - s) čuvanje, pristup i raspolaganje podacima, informacijama i dokumentaciji prikupljenoj u skladu sa Zakonom i podzakonskim propisima;
 - t) način vođenja i sadržaj evidencija prikupljenih podataka;
 - u) stručno osposobljavanje i obuku zaposlenika obveznika;
 - v) obavljanje neovisne unutarnje i vanjske revizije sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, kada je to primjereno veličini i prirodi posla obveznika.
- (5) Politike, procedure i kontrolni postupci iz stavka (1) ovoga članka moraju biti razmjerni veličini obveznika, vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obavlja obveznik.

Članak 16.

Priručnik

Kako bi povećali stručne sposobnosti i efikasnost svojih zaposlenika obveznici su dužni izraditi sveobuhvatan priručnik kojim će biti obuhvaćeni zakoni i podzakonski propisi kojima je regulirano sprječavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, program obveznika sa svim politikama i procedurama, pravila za ponašanje zaposlenika, metode otkrivanja nezakonitih i sumnjivih aktivnosti, odgovornosti i ovlaštenja ovlaštenih osoba, opisi upečatljivih primjera zloupotreba, program za obuku zaposlenika i smjernice nadležnih organa.

IV. Mjere identifikacije, praćenja transakcija i aktivnosti klijenata

Članak 17.

Identifikacija klijenta

- (1) Obveznici su dužni provoditi detaljne i sveobuhvatne mjere identifikacije klijenata. Ove mjere će zavisiti od kategorije rizika kojoj pripadaju pojedini klijenti i proizvodi ili usluge koje će klijenti koristiti. U zavisnosti od ovih kategorija obveznici će primijeniti proporcionalne mjere identifikacije klijenata. Mjere identifikacije mogu biti: pojednostavljene, standardne i pojačane.
- (2) Postupak identifikacije se provodi na početku uspostave poslovnih odnosa. Međutim, kako bi se osiguralo da su dokumenti još uvijek važeći i relevantni, obveznici su dužni provoditi redovne preglede prikupljenih dokumenata.
- (3) Obveznici će mjere identifikacije i praćenja iz st. (1) i (2) ovoga članka, provoditi i tijekom trajanja poslovnog odnosa s klijentom na temelju procjene rizika, ili kada se promijene relevantne okolnosti u vezi s klijentom, u svim slučajevima kada se obavljaju značajne transakcije, kada se pojavljuju značajne promjene u načinu na koji klijent koristi proizvode, usluge obveznika, kada obveznik značajno mijenja standarde za dokumentiranje identiteta ili transakcija klijenta ili kada je to u obvezi uraditi na temelju odredbi Zakona.
- (4) Kod uspostave poslovnih odnosa s novim klijentima, kao i u slučajevima iz st. (2) i (3) ovoga članka, obveznici su dužni izvršiti verifikaciju identiteta klijenta koristeći pouzdane i neovisne izvore dokumenata, podataka ili informacija.
- (5) Verifikacija identiteta klijenta se mora okončati prije uspostave poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije. Iznimno, obveznik može verifikaciju izvršiti tijekom uspostave poslovnog odnosa ako je to potrebno kako ne bi došlo do prekida uobičajenog poslovanja i u slučaju gdje je

identificiran nizak rizik. U takvim situacijama spomenuti postupci provode se što je prije moguće nakon prvog kontakta.

- (6) Iznimno od stavka (5) ovoga članka obveznici mogu uspostaviti poslovni odnos pod uvjetom da postoje odgovarajući zaštitni mehanizmi koji osiguravaju da klijenti ili neko u njihovo ime ne provodi transakcije dok nije postignuta potpuna usklađenost sa Zakonom propisanim zahtjevima o identifikaciji i praćenju.

Članak 18.

Obveze prilikom provođenja mjera identifikacije klijenta

- (1) Obveznici su dužni utvrditi i verificirati identitet klijenta na temelju dokumenata, podataka ili informacija prikupljenih iz pouzdanih i neovisnih izvora, kao i dokumenata koji su propisani drugim odgovarajućim propisom ili putem elektroničke identifikacije sukladno zakonu. Posebnu pažnju obveznici trebaju posvetiti nerezidentnim klijentima kao i novim klijentima koji nisu fizički prisutni prilikom uspostave poslovnog odnosa odnosno u postupku obavljanja transakcije.
- (2) U slučajevima kada obveznici saznaju da nemaju dovoljno informacija o nekom postojećem klijentu dužni su poduzeti hitne mjere i prikupiti informacije, odnosno dužni su odmah i na najbrži mogući način izvršiti verifikaciju promijenjenih identifikacijskih podataka.
- (3) Obveznici su dužni za identifikaciju klijenta i svaki pojedinačni proizvod propisati standarde o vrsti potrebne dokumentacije i vremenskom razdoblju za čuvanje te dokumentacije, a najmanje u skladu s odgovarajućim propisima za čuvanje dokumenata.
- (4) Obveznici ne mogu uspostaviti poslovni odnos niti obavljati poslovanje s klijentom koji insistira na njegovoj anonimnosti ili koji se prilikom identifikacije koristi lažnim imenom, prezentira netočne identifikacijske podatke i krivotvorenu dokumentaciju. U ovakvim slučajevima obveznici su dužni sačiniti zabilješku o poslovnom kontaktu s klijentom i razmotriti dostavljanje prijave FOO u skladu sa Zakonom.
- (5) Ako bi provođenje mjera identifikacije i praćenja izazvalo sumnju kod klijenta da obveznik provodi radnje i mjere radi dostavljanja podataka FOO-u, obveznici su dužni obustaviti poduzimanje tih radnji i mjera i o tome sastaviti službenu zabilješku u pismenoj formi, koju odmah i bez odlaganja treba dostaviti FOO-u.
- (6) Prilikom provedbe standardnih i pojačanih mjera identifikacije obveznici su dužni izvršiti provjeru dokumenata, kao i provjeru da li klijent s kojim uspostavljaju poslovni odnos zaista postoji, je li na registriranoj adresi i obavlja li zaista navedene poslovne aktivnosti.
- (7) Zahtjevi prema klijentima trebaju biti stupnjevani zavisno od kategorije rizika klijenta tako da se za klijente niskog rizika provodi pojednostavljeni postupak identifikacije, za klijente za srednjim rizikom standardni postupak identifikacije i praćenja, te za klijente s visokim rizikom pojačane mjere identifikacije i praćenja.

Članak 19.

Pojednostavljene mjere

- (1) Pojednostavljenje mjere identifikacije obveznici mogu primijeniti u slučajevima kada poslovni odnos uspostavljaju s klijentima koji su:
 - a) državni organi i institucije, bez obzira na razinu organizacije državne strukture (država, entiteti, distrikt, kantoni, općine);
 - b) javna poduzeća i institucije čiji su osnivači državni organi i institucije iz točke a) ovoga stavka;

- c) obveznici provođenja mjera na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, nad kojima nadzor u vezi s primjenom Zakona i drugih propisa u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti obavljaju organi i agencije koji su osnovani sukladno posebnim zakonima;
 - d) drugi klijenti, pravne i fizičke osobe, za koje obveznik na temelju analize rizika utvrdi da nose nizak rizik.
- (2) Obveznici mogu primijeniti mjere pojednostavljene identifikacije i praćenja klijenta u odnosu na povremenu transakciju za koju procijene da predstavlja nizak rizik uvažavajući i rezultate NRA.
 - (3) Obveznici su dužni prikupiti dovoljno informacija za utvrđivanje ispunjava li klijent uvjete za primjenu pojednostavljenih mjera identifikacije i praćenja.
 - (4) Kad se pojavi sumnja da je riječ o aktivnostima pranja novca ili financiranja terorističkih aktivnosti ili širenja oružja za masovno uništenje u vezi s klijentom, transakcijom ili uslugom na koju su primijenjene pojednostavljene mjere, obveznici su dužni izvršiti dodatnu procjenu i primijeniti pojačane mjere.
 - (5) Obveznici su dužni, Zakonom propisane podatke i informacije o klijentu, prikupiti i provjeriti uvidom u original ili ovjerenu kopiju validnih isprava ili dokumentacije u kojoj su zapisani podaci i informacije o klijentu kao što su: osobni identifikacijski dokumenti, izvodi iz odgovarajućih registara, ostala poslovna dokumentacija ili na drugi način propisan Zakonom, a uzimajući u obzir i izvršene analize rizika.

Članak 20.

Standardne mjere

- (1) Standardne mjere identifikacije i praćenja obuhvaćaju utvrđivanje i verifikaciju identiteta klijenta i stvarnog vlasnika, pribavljanje i procjenu informacija o svrsi i namjeni poslovnog odnosa ili transakcije klijenta, kao i redovno praćenje njegovog poslovanja, u slučajevima i na način propisan Zakonom.
- (2) Prilikom provedbe mjera iz stavka (1) ovoga članka, obveznici su dužni provjeriti je li osoba koja djeluje ili tvrdi da djeluje u ime klijenta za to i ovlaštena, te sukladno odredbama iz Zakona i ove odluke, utvrditi i provjeriti identitet te osobe.
- (3) Standardne mjere identifikacije i praćenja primjenjuju se na klijente srednjeg rizika ili povremenu transakciju za koju obveznici procijene da predstavlja srednji rizik.

Članak 21.

Pojačane mjere

- (1) Obveznici su dužni primijeniti pojačane mjere identifikacije i praćenja klijenta u odnosu na pojedini poslovni odnos ili povremenu transakciju za koju je Zakonom ili NRA ili procjenom obveznika utvrđena visoka razina rizika.
- (2) Pojačane mjere identifikacije i praćenja obveznici su dužni primijeniti i u slučaju transakcija koje su: složene, neobično velike, imaju neobičan uzorak provedbe ili nemaju očitu ekonomsku ili zakonitu svrhu.
- (3) Pojačane mjere identifikacije i praćenja pored standardnih mjera, obuhvaćaju i dodatne mjere koje su obveznici dužni poduzeti u slučajevima iz stavka (1) ovoga članka, kao i u drugim slučajevima kad procijene da, zbog prirode poslovnog odnosa, načina obavljanja transakcije, vrste transakcija, vlasničke strukture klijenta, odnosno drugih okolnosti povezanih s klijentom ili transakcijom, postoji ili bi mogao postojati visok rizik od pranja novca ili financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje.

- (4) Obveznici su dužni svojim internim aktom definirati koje će pojačane mjere poduzimati i u kojem opsegu će pribavljati dodatne podatke i obavljati dodatnu provjeru prikupljene dokumentacije u svakom konkretnom slučaju. Vrsta dodatnih mjera koje će obveznik poduzeti treba biti temeljena na faktorima rizika po osnovi kojih je klijent, poslovni odnos, transakcija, usluga ili kanal distribucije ocijenjeni visokim rizikom.

Članak 22.

Verifikacija identiteta klijenta

- (1) Potvrdu, odnosno verifikaciju prikupljenih podataka i informacija o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta obveznici su dužni osigurati uvidom i pribavljanjem dokumentacije u kojoj su zapisani prikupljeni podaci i informacije o klijentu i stvarnom vlasniku klijenta ili na drugi način propisan Zakonom.
- (2) Obveznici su dužni, osim za klijenta, izvršiti identifikaciju i verifikaciju identifikacije i osoba koje djeluju u ime ili za račun klijenta.
- (3) Prilikom identifikacije osobe iz st. (1) i (2) ovoga članka obveznici su dužni pribaviti original ili ovjerenu kopiju dokumentacije u kojoj su zapisani prikupljeni podaci i informacije o klijentu, ili sačiniti kopiju iste uvidom u original ili ovjerenu kopiju, kojom se smatra i elektronički dokument.
- (4) Ukoliko je obveznik prilikom provedbe mjera identifikacije sačinio kopiju identifikacijskog dokumenta dužan je na kopiji, u papirnom ili elektroničkom obliku, osigurati zapise o vremenu kada je identifikacija izvršena, te ime i prezime zaposlenika koji je izvršio identifikaciju.

Članak 23.

Primjena principa proporcionalnosti

- (1) Prilikom utvrđivanja zahtjeva prema klijentima u postupku provedbe mjera identifikacije i praćenja aktivnosti i transakcija klijenata obveznici su dužni primjenjivati i princip proporcionalnosti. Primjenom principa proporcionalnosti obveznici trebaju osigurati da mjere koje će poduzimati moraju biti dovoljne i adekvatne za postizanje željenog cilja.
- (2) U postupku utvrđivanja zahtjeva iz stavka (1) ovoga članka obveznici su dužni osigurati da primjena principa proporcionalnosti ne utječe na ostvarivanje ciljeva zakonskih zahtjeva i zahtjeva ove odluke u pogledu sveobuhvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sustava upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Članak 24.

Princip “*upoznaj svog klijenta*” i formiranje profila klijenata

- (1) U svakodnevnom poslovanju i odnosima s klijentima, obveznici moraju saznati i upoznati aktivnosti klijenta, u potpunosti razumjeti njihovo poslovanje, upoznati financijske i platežne navike, vrste poslovnih odnosa koje klijenti imaju i upoznati njihove poslovne kontakte, njihove domaće i međunarodne tržišne prakse, uobičajene izvore sredstava koja se koriste u poslovnom odnosu, korištenje valuta, učestalost i veličine, odnosno opsege transakcija te pribaviti bitne informacije i dokumentaciju o poslovnim vezama klijenta i novčanim tokovima. Obveznici su naročito dužni:
 - a) pratiti da li su aktivnosti klijenta u skladu sa svrhom i namjenom poslovnog odnosa uspostavljenog između klijenta i obveznika; u slučaju pravnih osoba upoznaju vlasničku strukturu pravne osobe, ovlaštene izvršne donositelje odluka i sve one koji su pravovaljano ovlaštene da djeluju u njihovo ime;

- b) obvezati svoje klijente da im unaprijed i na vrijeme dostavljaju informacije i dokumentaciju o očekivanim i namjeravanim promjenama oblika i obavljanja svojih poslovnih aktivnosti;
 - c) osigurati da dokumentacija, podaci i informacije prikupljeni u okviru procesa identifikacije i praćenja bude ažurna i relevantna, te da obavljaju uvide u postojeće evidencije, naročito za kategorije klijenata visokog rizika;
 - d) posebnu pažnju posvetiti dobro poznatim klijentima i javnim ličnostima i osigurati da njihovo eventualno nezakonito ili sumnjivo poslovanje ne ugrozi reputaciju obveznika.
- (2) Aktivnosti redovnog praćenja obveznici ne mogu povjeriti trećoj osobi.
- (3) Na temelju elemenata iz stavka (1) ovoga članka obveznici su dužni formirati i profil svojih klijenata. Ovaj profil će biti sadržan u posebnom registru profila klijenata, a kako to obveznici urede. Utvrđeni profil klijenata obveznici će koristiti kao indikator u praćenju poslovanja s klijentima za utvrđivanje:
- a) urednosti i kontinuiteta u poslovnim odnosima između obveznika i klijenata;
 - b) neuobičajenog ponašanja i odstupanja od profiliranih ponašanja klijenta u cilju pokretanja odgovarajućih mjera.

Članak 25.

Neuobičajene transakcije

- (1) Obveznici su dužni uspostaviti sveobuhvatne kontrole za otkrivanje složenih, neuobičajeno velikih transakcija ili neuobičajenih obrazaca obavljanja transakcija koje nemaju jasno vidljivu ekonomski ili pravno osnovanu namjenu, odnosno nisu usuglašene ili su nerazmjerno uobičajenom, očekivanom poslovanju klijenta.
- (2) Obveznici su dužni zahtijevati od klijenata objašnjenje za svaku uočenu značajniju promjenu ponašanja.
- (3) U slučaju da klijenti ne mogu dati ili daju neuvjerljivo i neargumentirano objašnjenje obveznici takvo ponašanje trebaju smatrati sumnjivim i aktivirati dodatne mjere za detaljnije istraživanje uključujući i slanje izvješća o sumnjivim aktivnostima klijenta FOO.
- (4) Obveznici su, u vezi s transakcijama odnosno sredstvima iz stavka (1) ovoga članka, dužni najmanje utvrditi osnovu i svrhu transakcija, provjeriti podatke o izvoru sredstava i djelatnosti klijenta i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa s klijentom i, ako ne utvrde da se radi o sumnjivoj transakciji, o tome sačiniti službenu zabilješku u pisanoj ili elektroničkoj formi, koju čuvaju kako bi bila dostupna na zahtjev FOO-a i Agencije.
- (5) Neobična i neuobičajena ponašanja koja čine osnovu za sumnju, pored ostalih, su:
 - a) neočekivana promjena u financijskom ponašanju klijenta koja se ne može objasniti poslovnim ili financijskim motivima;
 - b) neočekivana pojava nove osobe, posla i/ili geografskog područja koja odstupa od već poznatog načina i vrste poslovanja, poslovne i financijske mreže klijenta o kojima je obveznik upoznat;
 - c) posebna karakteristika neke transakcije koja se ne uklapa u uobičajenu praksu klijenta;
 - d) upotreba sredstava s računa klijenta za svrhu koja nije uobičajena i obuhvaćena aranžmanom obveznika i klijenta;
 - e) objašnjenje transakcije od strane klijenta nije uvjerljivo i izgleda lažno;
 - f) kada se učestalo ponavljaju transakcije u iznosima koji su ispod iznosa zakonom propisanog za izvješćivanje i prijavu FOO;
 - g) kada klijent zatvara svoj račun uzimanjem cjelokupnog iznosa u gotovom novcu ili distribucijom tog iznosa na više manjih iznosa na više novootvorenih računa;

- h) kada zaposlenici obveznika nemaju jasne dokaze da se radi o nezakonitim aktivnostima, ali imaju sumnju da takva mogućnost postoji.
- (6) Ako obveznici u vezi s transakcijama odnosno sredstvima iz stavka (1) ovoga članka nakon provedene analize utvrde razloge za sumnju na pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti, dužni su o tome izvijestiti FOO na način i u rokovima propisanim Zakonom.

Članak 26.

Praćenje s ciljem sprječavanja pranja novca

- (1) Obveznici su dužni provoditi aktivnosti stalnog praćenja transakcija i aktivnosti klijenata kao osnovni aspekt efikasnih mjera za upoznavanje svog klijenta, te osigurati sredstva ili instrumente, načine i sveobuhvatne kontrole za otkrivanje koje se transakcije ne uklapaju u takvu prirodu ponašanja i da tim aktivnostima efikasno kontroliraju i minimiziraju svoj rizik u poslovanju s klijentima.
- (2) Opseg do kojeg obveznici razvijaju praćenje transakcija i aktivnosti klijenata mora biti prilagođen potrebama adekvatne osjetljivosti na rizik. Za sve transakcije i klijente obveznici su dužni uspostaviti takav sustav koji će omogućiti otkrivanje svih neobičnih, neuobičajenih i sumnjivih vrsta transakcija i aktivnosti.
- (3) Obveznici su dužni uspostaviti sveobuhvatne kontrole i praćenje transakcija i aktivnosti klijenata u zavisnosti od prirode, veličine i složenosti poslovanja obveznika, kao i od procijenjenog rizika kome je obveznik izložen u svom poslovanju.

Članak 27.

Praćenja transakcija i aktivnosti klijenata

- (1) Kako bi osigurali ispunjenje ciljeva iz članka 26. ove odluke obveznici su dužni:
- definirati vrste transakcija i aktivnosti koje moraju upozoriti obveznika da postoji mogućnost da klijenti obavljaju neke neobične, neuobičajene ili sumnjive transakcije;
 - definirati vrste transakcija koje po svojoj prirodi prvenstveno nemaju ekonomski ili pravni smisao;
 - definirati koje transakcije će pratiti u realnom vremenu, a koje mogu biti predmet naknadnog praćenja (definirati učestalost naknadnog praćenja transakcija) pri čemu je obveznik dužan odrediti i okolnosti koje ukazuju na visok rizik, a koje će primjenjivati pri utvrđivanju transakcija koje će pratiti u realnom vremenu;
 - pored obveza iz točke c) ovoga stavka, obveznici su dužni i redovno, najmanje jednom kvartalno, provjeravati izvršene transakcije po osnovi slučajnog uzorka, nezavisno od toga jesu li praćene u realnom vremenu ili su bile predmetom naknadnog praćenja, kako bi se uvjerio u pouzdanost i primjerenost uspostavljenog sustava praćenja transakcija;
 - uspostaviti limite transakcija, te provjeriti sve transakcije koje prekoračuju uspostavljene limite;
 - sačiniti službenu što sveobuhvatniju listu primjera sumnjivih transakcija i primjera i načina mogućih oblika pranja novca.
- (2) Obveznici su dužni uspostaviti adekvatan informacijski sustav koji će omogućiti kreiranje knjigovodstvene i izvanknjigovodstvene dokumentacije i evidencija sa svim podacima koji na zadovoljavajući način opisuju nastali poslovni događaj koji će biti dovoljan alat za obavljanje analize i praćenja prometa po računu, odnosno svih poslovnih aktivnosti klijenta.

Članak 28.

Pojačane mjere praćenja

- (1) Za poslovne odnose, proizvode i usluge koji predstavljaju visok rizik obveznici su dužni primijeniti pojačane mjere praćenja.
- (2) Kako bi identificirali kategoriju poslovnog odnosa, proizvoda i usluge s visokim razinom rizika potrebno je da obveznici uspostave i set ključnih pokazatelja prema kojima će se poslovni odnosi kategorizirati u ovu grupu, uzimajući u obzir podatke o povijesti i saznanjima o klijentu kao što su izvor sredstava koja se koriste u poslovnom odnosu, vrstu i prirodu samih transakcija, zemlja porijekla klijenta i drugo.
- (3) Za poslovne odnose, proizvode i usluge koji predstavljaju visok rizik obveznici su dužni:
 - a) kreirati adekvatan sustav za upravljanje informacijama kojim će osigurati da najviše rukovodstvo i odgovorni zaposlenici obveznika za praćenje usklađenosti rada obveznika sa zahtjevima propisanim Zakonom i propisima u ovoj oblasti pravovremeno imaju potrebne informacije za identifikaciju, efikasno praćenje aktivnosti klijenata, proizvoda i usluga koje klijenti koriste. Ovaj sustav treba obuhvatiti najmanje:
 - i. izvješćivanje o dokumentaciji koja nedostaje za potpuno sigurnu identifikaciju klijenata,
 - ii. izvješćivanje o neobičnim, neuobičajenim i sumnjivim transakcijama i aktivnostima klijenata,
 - iii. izvješćivanje o sveobuhvatnim informacijama o ukupnim poslovnim odnosima klijenata s obveznikom.
 - b) osigurati da najviše rukovodstvo obveznika dobro poznaje situaciju klijenata koji predstavljaju visok rizik, prikupljati i cijeniti i informacije koje se mogu dobiti od drugih obveznika, te od domaćih i međunarodnih institucija koje imaju nadležnosti u borbi protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Značajne transakcije ovih klijenata trebaju biti odobrene od strane najvišeg rukovodstva obveznika.

Članak 29.

Primjena međunarodnih restriktivnih mjera

- (1) Obveznici su dužni, u cilju borbe protiv financiranja terorističkih aktivnosti i financiranja širenja oružja za masovno uništenje, pravovremeno provoditi restriktivne mjere po osnovi međunarodnih pravno obvezujućih odluka Ujedinjenih naroda i nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini (BiH) te informirati nadležne institucije i blokirati financijska sredstva osobe za koju obveznici znaju ili sumnjaju da su obuhvaćeni restriktivnim mjerama.
- (2) Najveću pažnju obveznici trebaju posvetiti:
 - a) provjerama da li se sredstva iz zakonskih izvora ili poslova u većem ili manjem dijelu usmjeravaju u podržavanje terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje;
 - b) primjeni sveobuhvatne kontrole za sprječavanje financiranja terorista, terorističkih organizacija i s njima povezanih osoba;
 - c) aktivnostima stalnog praćenja promjena unosa na listama osoba obuhvaćenih restriktivnim mjerama donesenim od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i nadležnih domaćih institucija;
 - d) aktivnostima otkrivanja stvarnog identiteta i/ili svrhe naročito malih transfera kada svrha transfera i/ili pošiljatelj i/ili primatelj nisu jasno navedeni;
 - e) slučajevima kada se nalogom klijenata račun neočekivano prazni;

- f) slučajevima pranja novca u kojima se prima ili šalje novac elektroničkim putem, a popraćeni su neobičnim ili neuobičajenim aspektima, kao što su veličina iznosa, zemlja u koju se novac šalje, zemlja porijekla podnositelja naloga, vrsta valute, i sl.;
 - g) neprofitnim i dobrotvornim organizacijama naročito ako obavljanje aktivnosti nije u suglasnosti s registriranom djelatnosti; ako izvor sredstava nije jasan, te ako organizacija prima sredstva iz neobičnih i sumnjivih izvora;
 - h) praćenju unosa na listi robe dvojne namjene koju objavljuju nadležne institucije u zemlji i inozemstvu;
 - i) praćenju transakcija i aktivnosti klijenata čija djelatnost uključuje proizvodnju i promet roba dvojne namjene.
- (3) Praćenjem transakcija i aktivnosti klijenata obveznici moraju utvrditi jesu li klijenti, odnosno jesu li osobe koje su nalogodavci ili korisnici u transakcijama koje se izvode bez uspostave poslovnog odnosa, osobe koje su obuhvaćene restriktivnim mjerama koje je donijelo Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda i nadležne domaće institucije.
- (4) U slučajevima kada osobe iz stavka (3) ovoga članka pokušaju uspostaviti poslovni odnos s obveznikom ili kada su postojeći klijenti, obveznici su dužni izvršiti privremeno zamrzavanje sredstava i raspolaganja proizvodima i uslugama koje koristi kod obveznika i o tome izvijestiti nadležne institucije.

V. Upravljanje rizikom

Članak 30.

Procjena rizika, opće odredbe

- (1) Obveznici su dužni uspostaviti sveobuhvatan proces upravljanja rizikom što uključuje prepoznavanje faktora rizika i redovne procjene rizika.
- (2) Obveznici su dužni procijeniti:
 - a) rizik kojem su izloženi zbog prirode i složenosti svog poslovanja (procjena rizika cjelokupnog poslovanja),
 - b) rizik kojim su izloženi zbog uspostavljanja poslovnog odnosa ili provedbe povremene transakcije (pojedinačne procjene rizika).
- (3) Procjena rizika iz stavka (1) ovoga članka treba se sastojati od dva povezana koraka, utvrđivanja faktora rizika i procjene rizika.
- (4) Prilikom procjene ukupne razine rezidualnog rizika povezanog s njihovim poslovanjem i pojedinačnim poslovnim odnosima ili povremenim transakcijama obveznici trebaju uzeti u obzir razinu inherentnog rizika i kvalitetu kontrola, te druge faktore smanjenja rizika.
- (5) Obveznici su dužni evidentirati i dokumentirati svoju procjenu rizika cjelokupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika, kao i sve promjene tih procjena rizika na način koji obveznicima i nadležnim organima omogućava da razumiju kako i zašto su procjene provedene na određeni način.
- (6) Obveznici moraju biti sigurni da procjena rizika odražava njihovo razumijevanje rizika i da to mogu dokazati nadležnim organima.

Članak 31.

Ažuriranje procjena rizika

- (1) Obveznici su dužni uspostaviti sustave i kontrole kako bi stalno preispitali procjene rizika cjelokupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika, te osigurati da njihova procjena rizika bude ažurna i odgovarajuća.
- (2) Sustavi i kontrole obveznika iz stavka (1) ovoga članka trebaju najmanje sadržavati:

- a) datum za svaku kalendarsku godinu na koji će se provesti ažuriranje procjene rizika cjelokupnog poslovanja, te datum određen na temelju osjetljivosti na rizik za pojedinačnu procjenu rizika kako bi se osiguralo uključivanje novih rizika ili rizika u nastajanju. Ukoliko obveznik prije ovog datuma sazna za pojavu novog rizika dužan je isti analizirati i obuhvatiti pojedinačnim procjenama rizika i procjenama rizika cjelokupnog poslovanja;
 - b) evidenciju o svim relevantnim pitanjima koja bi mogla utjecati na procjene rizika, kao što su interna izvješća o sumnjivim transakcijama, neusklađenosti i informacije koje potječu od zaposlenika koji rade u direktnom kontaktu s klijentima i drugo.
- (3) Obveznici su dužni osigurati sustave i kontrole za utvrđivanje rizika u nastajanju i procjenu tih rizika, te ih prema potrebi blagovremeno uključiti u svoje procjene rizika cjelokupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika.
- (4) Sustavi i kontrole iz stavka (3) ovoga članka trebaju minimalno obuhvatiti:
- a) postupke kojima se osigurava da se interne informacije, kao što su informacije dobivene u okviru stalnog praćenja poslovnih odnosa i aktivnosti klijenata, redovno preispituju kako bi se utvrdili trendovi i novonastala pitanja u vezi s pojedinačnim poslovnim odnosima i poslovanjem obveznika;
 - b) postupke kojima se osigurava da obveznici redovno preispituju relevantne izvore informacija;
 - c) suradnju s predstavnicima drugih djelatnosti i nadležnim organima (npr. okrugli stolovi, konferencije i obuka), te postupke kojima se relevantnim zaposlenicima daju povratne informacije.
- (5) Postupci iz stavka (4) točka b) ovoga članka u pogledu procjena rizika cjelokupnog poslovanja trebaju minimalno obuhvatiti:
- a) upozorenja i izvješća nadležnih organa;
 - b) tematske preglede i slične publikacije koje izdaju nadležni organi;
 - c) postupke za prikupljanje i preispitivanje informacija o rizicima, posebno rizicima povezanim s novim kategorijama klijenata, država ili geografskih područja, novim proizvodima, novim uslugama, novim kanalima distribucije, te novim sustavima i kontrolama usklađenosti.
- (6) Postupci iz stavka (4) točka b) ovoga članka u pogledu pojedinačnih procjena rizika trebaju minimalno obuhvatiti:
- a) upozorenja o terorističkim prijetnjama i režimima financijskih sankcija, ili njihovim izmjenama, i to čim se objave ili priopće, kojima se osigurava da se po njima postupa ako je to potrebno;
 - b) izvješća medija koja su važna za sektore ili države odnosno geografska područja u kojima obveznici aktivno posluju.
- (7) Učestalost sveobuhvatnih preispitivanja svoje metodologije procjene rizika cjelokupnog poslovanja i pojedinačne procjene rizika obveznici trebaju provoditi na temelju osjetljivosti na rizik.

Članak 32.

Procjena rizika cjelokupnog poslovanja obveznika

- (1) Procjena rizika cjelokupnog poslovanja treba pomoći obveznicima da utvrde područja u kojima su izloženi riziku, te kojim bi područjima poslovanja u svojoj borbi protiv rizika trebali dati prednost.
- (2) Obveznici su dužni identificirati svaki segment svog poslovanja, tj. vrstu, opseg i složenost svog poslovanja, sve postojeće i nove proizvode, usluge, procese, aktivnosti i postupke kako bi

procijenili u kojem segmentu poslovanja se može pojaviti prijetnja od pranja novca, financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje, kao i adekvatno procijeniti negativne posljedice koje bi mogle nastati iz tog izvora rizika, te njihovo potencijalno djelovanje na realizaciju ciljeva poslovanja obveznika.

- (3) Obveznici trebaju osigurati da je njihova procjena rizika cjelokupnog poslovanja prilagođena njihovom poslovnom profilu i da se istom uzimaju u obzir faktori i rizici specifični za poslovanje obveznika. Ukoliko je obveznik dio grupe koja sastavlja procjenu rizika na razini grupe, obveznici trebaju razmotriti je li procjena rizika na razini grupe dovoljno precizna i specifična da odrazi poslovanje obveznika i rizike kojima je isti izložen zbog povezanosti grupe s državama i geografskim područjima, te prema potrebi dopuniti procjenu rizika na razini grupe.
- (4) Na temelju procijenjene vjerojatnosti pojave rizika i procijenjenih negativnih posljedica, obveznici su dužni utvrditi razinu izloženosti riziku za svaki segment svog poslovanja.
- (5) Procjenu rizika u odnosu na svoje cjelokupno poslovanje obveznici su dužni temeljiti na svim relevantnim informacijama, te najmanje jednom godišnje istu ažurirati i dostaviti Agenciji.

Članak 33.

Analiza rizika i faktori rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije

- (1) Obveznici su dužni uraditi analizu rizika kako bi prepoznali, procijenili, razumjeli i smanjili rizike kojima su izloženi ili bi mogli biti izloženi pri uspostavljanju ili održavanju poslovnog odnosa ili izvršenja određene povremene transakcije. Prilikom analize rizika obveznici trebaju uzeti u obzir faktore rizika koji se odnose na:
 - a) klijente;
 - b) proizvode, usluge ili transakcije;
 - c) države ili geografska područja;
 - d) kanale distribucije.
- (2) Analiza rizika iz stavka (1) ovoga članka treba sadržavati i druge faktore rizika koje su obveznici dužni identificirati zbog specifičnosti svog poslovanja. Analiza rizika treba biti dokumentirana i razmjerna veličini obveznika, vrsti, opsegu i složenosti njegovog poslovanja te su obveznici dužni istu redovno, najmanje jedanput godišnje, ažurirati.
- (3) Analiza rizika iz stavka (1) ovoga članka mora sadržavati i mjere, radnje i postupke koje obveznici poduzimaju u cilju sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i širenja oružja za masovno uništenje.
- (4) Obveznici su dužni analizu rizika iz stavka (1) ovoga članka usklađivati s pravilnicima i odlukama odnosno smjernicama koje donosi nadležni organ, te su prilikom sačinjavanja i ažuriranja iste dužni uzeti u obzir i NRA.
- (5) Na temelju izvršene analize rizika za svaku grupu ili vrstu klijenta, odnosno poslovnog odnosa, usluge koju obveznik pruža u okviru svoje djelatnosti, odnosno transakcije, obveznik će klijenta u registru profila klijenata svrstati u jednu od sljedećih kategorija rizika:
 - a) kategoriju niskog rizika
 - b) kategoriju srednjeg rizika
 - c) kategoriju visokog rizika.

Članak 34.

Ponderiranje faktora rizika

- (1) Obveznici su dužni sveobuhvatno sagledati sve identificirane faktore rizika i aktivnosti povezane s poslovnim odnosom ili transakcijom. Kao dio te procjene, obveznici mogu odlučiti

različito ponderirati faktore rizika, u zavisnosti od njihovog pojedinačnog značaja, u kontekstu poslovnog odnosa ili transakcije.

- (2) Ponder koji je dodijeljen svakom od faktora rizika može se razlikovati u zavisnosti od konkretnog proizvoda, usluge ili klijenta, ali i u zavisnosti od pojedinačnih obveznika.
- (3) Prilikom ponderiranja faktora rizika obveznici osiguravaju da:
 - a) na ponderiranje ne utječe neopravdano samo jedan faktor rizika;
 - b) ekonomska razmatranja i razmatranja koja se odnose na dobit obveznika ne utječu na procjenu rizika;
 - c) ponderiranje faktora rizika ne dovodi do situacije da se nijedan poslovni odnos ne može svrstati u kategoriju visokog rizika;
 - d) kategorija rizika koja je utvrđena Zakonom ne može se mijenjati;
 - e) po potrebi, automatski generirana procjena rizika može se mijenjati na temelju provedene analize procjene i pisanog obrazloženja ovlaštene osobe obveznika.
- (4) Ako obveznici ukupnu procjenu rizika za potrebe svrstavanja poslovnog odnosa ili transakcije u određenu kategoriju rizika obavljaju automatizirano, pri čemu sustav ne razvija obveznik, već ga osigurava treća osoba, obveznici moraju razumjeti način funkcioniranja tog sustava, uključujući i način na koji se kombiniraju faktori rizika kako bi se postigla ukupna ocjena rizika.

Članak 35.

Procjena rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije

- (1) Prilikom procjene rizika pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije obveznici su dužni uzeti u obzir relevantne parametre i faktore rizika kako bi mogli procijeniti rizike povezane s pojedinim poslovnim odnosom ili provođenjem povremene transakcije.
- (2) Parametri rizika iz stavka (1) ovoga članka trebaju minimalno obuhvatiti:
 - a) namjenu i predviđenu prirodu poslovnoga odnosa;
 - b) namjenu i svrhu transakcije;
 - c) vrijednost imovine koju klijent polaže, iznose i visinu obavljenih transakcija;
 - d) učestalost ili trajanje poslovnoga odnosa.
- (3) Prilikom izrade procjene rizika iz stavka (1) ovoga članka, obveznici će uzeti u obzir faktore koji mogu upućivati na potencijalno veći/manji rizik, koji su navedeni u smjernicama nadležnih organa.

Članak 36.

Izvori informacija

- (1) Kako bi utvrdili rizik, obveznici se trebaju služiti informacijama iz različitih pouzdanih izvora, kojima se može pristupiti pojedinačno ili pomoću dostupnih komercijalnih alata ili baza podataka u kojima su objedinjene informacije iz nekoliko izvora.
- (2) Obveznici uvijek trebaju uzeti u obzir sljedeće izvore informacija:
 - a) popis visokorizičnih zemalja koji sastavljaju relevantne domaće i strane institucije;
 - b) informacije koje na raspolaganje stavlja vlada, kao što su nacionalne procjene rizika koje provodi vlada, mišljenja o politici i upozorenja, te obrazloženja odgovarajućeg zakonodavstva;
 - c) informacije koje dolaze od nadzornih organa, kao što su smjernice i obrazloženja dana prilikom izricanja regulatornih mjera;
 - d) informacije nadležnih organa, kao što su izvješća o prijetnjama, upozorenja, tipologije;

- e) informacije dobivene u okviru početnih mjera identifikacije klijenta i stalnog praćenja aktivnosti klijenata.
- (3) Ostali izvori informacija koje obveznici trebaju uzeti u obzir, ali nisu ograničeni na iste, obuhvaćaju:
- a) vlastita saznanja;
 - b) informacije subjekata iz istog sektora poslovanja, kao što su tipologije i informacije o rizicima u nastajanju;
 - c) informacije civilnog društva, kao što su indeksi korupcije i izvješća o državama;
 - d) informacije međunarodnih tijela za normizaciju, kao što su izvješća o zajedničkoj evaluaciji ili pravno neobvezujuće crne liste;
 - e) informacije iz vjerodostojnih i pouzdanih javnih izvora;
 - f) informacije iz vjerodostojnih i pouzdanih komercijalnih organizacija, kao što su izvješća o rizicima i obavještajna izvješća;
 - g) informacije statističkih organizacija i sveučilišta.
- (4) Vrstu i broj izvora obveznici trebaju odrediti na temelju procjene rizika, uzimajući u obzir prirodu i složenost svog poslovanja, ne ograničavajući se samo na jedan izvor za utvrđivanje rizika.

VI. Upravljanje izdvojenim rizicima

Članak 37.

Poslovni odnosi s bankama ili sličnim kreditnim institucijama sa sjedištem u inozemstvu (korespondentni poslovni odnosi)

- (1) Kod uspostavljanja korespondentnog odnosa s bankama i drugim sličnim kreditnim institucijama sa sjedištem u inozemstvu, obveznici su dužni, pored radnji i mjera identifikacije i praćenja klijenta sukladno procjeni rizika, pribaviti i dodatne podatke, informacije i dokumentaciju propisane Zakonom.
- (2) Obveznici ne smiju uspostaviti ili održavati korespondentni odnos sa stranom bankom ili drugom financijskom institucijom na temelju kojeg ta institucija može koristiti račun kod obveznika tako što će svojim klijentima omogućiti direktno korištenje tog računa.
- (3) Obveznici ne smiju uspostaviti ili održavati korespondentne odnose s fiktivnim bankama.
- (4) Obveznici ne smiju uspostaviti ili održavati korespondentne odnose s financijskom institucijom za koju se zna da dopušta da se njezinim računima koristi fiktivna banka.
- (5) Zaposlenik obveznika koji uspostavlja odnos s korespondentnom bankom ili drugom financijskom institucijom čije je sjedište u inozemstvu, provodi mjere pojačane identifikacije i praćenja, te je dužan prikupiti pisano odobrenje od najvišeg rukovodstva obveznika prije ulaska u takav odnos, a ako je taj odnos uspostavljen, ne može se nastaviti bez pisanog odobrenja najvišeg rukovodstva obveznika.

Članak 38.

Politički eksponirane osobe

- (1) Prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa, obavljanja povremenih transakcija i tijekom trajanja poslovnog odnosa obveznici su dužni definirati procedure koje će omogućiti utvrđivanje je li klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta politički eksponirana osoba.
- (2) Obveznici su dužni direktno od klijenta i/ili javnosti dostupnih registara i baza podataka prikupiti podatke i informacije o političkoj eksponiranosti klijenta i kontinuirano ih ažurirati.
- (3) U cilju utvrđivanja političke eksponiranosti obveznici poduzimaju sljedeće aktivnosti:

- a) pribavljaju pisanu izjavu klijenta o tome je li isti politički eksponirana osoba, član uže obitelji ili bliski suradnik politički eksponirane osobe;
 - b) koriste pouzdane i vjerodostojne elektroničke baze podataka koje sadrže liste politički eksponiranih osoba;
 - c) pretražuju javno dostupne podatke i drugo.
- (4) Iste mjere identifikacije i praćenja obveznici su dužni primijeniti u slučajevima kada su osnivači, stvarni vlasnici, osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje, te osobe ovlaštene za raspolaganje sredstvima na računima klijenta pravne osobe politički eksponirane osobe.
- (5) Kada je klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta koji ulazi u poslovni odnos ili obavlja transakciju ili u čije ime zaključuje poslovni odnos ili obavlja transakciju politički eksponiranih osoba, obveznik će, u okviru mjera pojačane identifikacije i praćenja klijenta poduzeti sljedeće dodatne mjere:
- a) prikupiti podatke kako bi se utvrdio izvor imovine i izvor sredstava koja jeste ili će biti predmet poslovnog odnosa ili transakcije iz dokumenata i ostale dokumentacije koju je priložio klijent i/ili stvarni vlasnik klijenta;
 - b) zaposlenici kod obveznika koji provode aktivnosti uspostavljanja poslovnog odnosa s klijentom osigurati će pisano odobrenje najvišeg rukovodstva obveznika prije nego što zaključe takvu vrstu poslovnog odnosa;
 - c) nakon stupanja u poslovni odnos, obveznik će pojačano i kontinuirano pratiti transakcije odnosno sredstva i ostale poslovne aktivnosti politički eksponirane osobe.
- (6) Ako obveznik utvrdi da je klijent ili stvarni vlasnik klijenta postao politički eksponirana osoba tijekom poslovnog odnosa, primijenit će radnje i mjere iz stavka (5) ovoga članka, a za nastavak poslovnog odnosa s tim osobama pribavit će pisanu suglasnost najvišeg rukovodstva obveznika.
- (7) Mjere iz ovoga članka provode se i za najbliže članove obitelji i bliske suradnike politički eksponirane osobe.
- (8) Obveznici su dužni s posebnom pažnjom pratiti sve poslovne aktivnosti koje kod obveznika obavlja politički eksponirana osoba i obavještavati ovlaštenu osobu odmah i bez odlaganja, u slučaju da o cijene da su se promijenile okolnosti u vezi s uobičajenim poslovnim aktivnostima politički eksponirane osobe.

Članak 39.

Uspostava poslovnog odnosa bez fizičkog prisustva klijenta

- (1) Kada prilikom uspostavljanja poslovnih odnosa klijent ili zakonski zastupnik, odnosno osoba koja je ovlaštena za zastupanje pravne osobe nije fizički prisutna kod obveznika, obveznici su dužni primijeniti pojačane mjere identifikacije, kako bi se umanjilo i kvalitetno upravljalo rizikom koji može biti prisutan zbog uspostave poslovnog odnosa na ovaj način.
- (2) Prilikom provedbe mjera iz stavka (1) ovoga članka obveznici su dužni, pored standardnih mjera identifikacije i praćenja klijenta, primijeniti dodatne mjere, koje mogu uključivati:
- a) zahtijevanje dodatnih podataka, dokumenata i informacija na temelju kojih se provjerava identitet klijenta, a koji se ne traže od ostalih klijenata;
 - b) ovjeravanje dostavljenih dokumenata;
 - c) neovisno kontaktiranje klijenta od strane obveznika;
 - d) dodatnu provjeru prezentiranih isprava ili dodatna verifikacija podataka o klijentu, samostalno i/ili angažiranje specijalizirane tvrtke za kontrolu i ocjenu klijenta;

- e) zahtijevanje da se prvo plaćanje (uplata) obavi preko računa u ime klijenta kod nekog drugog obveznika koji ima istu obvezu da provodi slične standarde za kontrolu i ocjenu klijenta, a prije izvršenja drugih transakcija klijenta kod obveznika;
 - f) pribavljanje podataka i informacija o razlozima odsustva klijenta.
- (3) Ukoliko obveznik ne provede pojačane mjere identifikacije neće uspostaviti poslovni odnos s klijentom koji nije fizički prisutan prilikom uspostave poslovnog odnosa.

Članak 40.

Treća osoba

- (1) U ispunjavanju zahtjeva identifikacije i verifikacije identiteta klijenta, obveznici se mogu osloniti na treću osobu, ali krajnja odgovornost za ispunjenje uvjeta je na obvezniku koji se oslanja na treću osobu.
- (2) Obveznici su dužni prethodno provjeriti ispunjava li treća osoba, kojoj će povjeriti provođenje mjera identifikacije klijenta, uvjete propisane Zakonom.
- (3) Obveznici ne smiju prihvatiti obavljanje pojedinih radnji i mjera identifikacije klijenta preko treće osobe ako je ta osoba utvrdila i provjerila identitet klijenta bez njegovog prisustva.
- (4) Obveznici moraju osigurati da kopija dokumentacije s identifikacijskim podacima i informacijama na temelju koje je treća osoba izvršila verifikaciju identiteta klijenta bude dostavljena obvezniku, bez odlaganja.
- (5) Dokumentaciju o provedenoj identifikaciji i verifikaciji identiteta klijenta od strane treće osobe obveznici čuvaju u skladu sa Zakonom.
- (6) Obveznici su dužni s trećim osobama zaključiti ugovor, kojim trebaju definirati mjere i radnje identifikacije i verifikacije identiteta klijenta, koje treća osoba treba poduzeti; definirati način i rokove dostave prikupljenih identifikacijskih dokumenata i zaštitu tajnih i osobnih podataka.

Članak 41.

Sprječavanje zloupotrebe tehnološkog razvoja

- (1) Obveznici su dužni identificirati i procijeniti rizike koji mogu nastati u vezi s razvojem novih proizvoda i novih poslovnih praksi, uključujući i nove mehanizme isporuke, i upotrebu novih tehnologija u razvoju ili metoda plaćanja, za nove i postojeće proizvode prije njihovog plasiranja ili korištenja.
- (2) Obveznici su dužni usvojiti politike i procedure i provoditi mjere koje su potrebne za sprječavanje zloupotrebe tehnološkog razvoja u svrhe pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.
- (3) U procesima upravljanja rizicima obveznici moraju utvrditi kriterije i postupke koji se odnose na nove proizvode, koji najmanje uključuju sljedeće:
 - a) osiguranje potrebnih tehničkih, organizacijskih i kadrovskih resursa neophodnih za procjenu rizika prije uvođenja ili upotrebe proizvoda, praksi ili tehnologija za uvođenje, primjenu i upravljanje rizicima koji proizlaze iz novih proizvoda;
 - b) definiranje ovlaštenja i odgovornosti za testiranje, odobravanje i verifikaciju novih proizvoda. Ukoliko analiza rizika pokaže da nisu osigurani adekvatni resursi za razumijevanje i upravljanje rizikom novog proizvoda, rukovodstvo obveznika je dužno odložiti uvođenje istog dok se ti resursi ne osiguraju;
 - c) obveznici su dužni kreirati procedure i primjenjivati mjere ublažavanja rizika koji proizlazi iz razvoja nove tehnologije.
- (4) Politikama i procedurama iz stavka (2) ovoga članka obveznici su dužni definirati specifične rizike koji se odnose na uspostavljanje poslovnih odnosa, obavljanja transakcija elektroničkim

putem, putem interneta i/ili internet platformi za plaćanje ili drugog interaktivnog računalnog sustava, telefonskim putem ili putem drugih uređaja i instrumenata koji omogućavaju obavljanje transakcija bez fizičkog prisustva klijenta u prostorijama obveznika, pružanje usluga povezanih s digitalnom imovinom kao i korištenja elektroničkih platnih kartica koje su povezane s računima klijenata za plaćanja, uplate i podizanje gotovine.

- (5) U sklopu upravljanja ovim rizicima obveznici su dužni:
 - a) prilikom primjene novih tehnoloških dostignuća i novih proizvoda ili usluga, sukladno zakonu, pored standardnih mjera identifikacije i praćenja klijenta, primjenjivati dodatne mjere kojima se umanjuju rizici i upravlja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti;
 - b) osigurati da elektroničke transfere i transfere koje obavljaju klijenti s posebnih terminala putem slobodnih telekomunikacijskih linija (POS obveznika, elektroničko i internet bankarstvo), kao i za ostale transfere navedene u stavku (4)a članka, kroz čitav tok transfera prate identifikacijski podaci o nalogodavcu i korisniku, te svrsi transfera;
 - c) uspostaviti, redovno pregledavati i testirati sigurnosne mjere i kontrole procesa i sustava;
 - d) primijeniti sigurne i efikasne mjere autentifikacije za potvrdu identiteta i ovlaštenja klijenta;
 - e) osigurati da autentifikacija klijenta uključuje kombinaciju najmanje dva načina potvrđivanja identiteta klijenta.
- (6) Prilikom obavljanja ovih transfera obveznici su dužni osigurati poštivanje svih ovih obveza kako za domaće, tako i za međunarodne transfere.
- (7) U slučajevima kada obveznik ne može osigurati potrebne identifikacijske podatke i informacije o klijentima odbit će pružanje ovih vrsta usluga.

Članak 42.

Iznajmljivanje sefova

- (1) Obveznici su dužni provoditi sveobuhvatne mjere koje će omogućiti identifikaciju fizičkih osoba i/ili pravnih osoba, njihovih zakonskih zastupnika ili opunomoćenika, s kojim uspostavljaju poslovni odnos po osnovi iznajmljivanja sefa. Bitan element ovih mjera mora biti osiguranje mogućnosti za identifikaciju stvarnog vlasnika stvari u sefu.
- (2) Obveznici koji obavljaju djelatnost iznajmljivanja sefa dužni su prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa s klijentom zaključiti ugovor o korištenju sefa i provesti Zakonom propisane mjere identifikacije klijenta, njegovog zakonskog zastupnika ili opunomoćenika.
- (3) Obveznici su dužni, prilikom svakog pristupa klijenta sefu, provesti mjere identifikacije i praćenja za svaku fizičku osobu koja pristupi sefu, bez obzira na to je li on korisnik sefa prema ugovoru o sefu, odnosno njegov zakonski zastupnik ili opunomoćenik.
- (4) Obveznici su dužni voditi evidenciju o svakom pristupu sefu koja treba sadržavati identifikacijske podatke o svakoj osobi koja je pristupala sefu i datumu i vremenu pristupa sefu.

Članak 43.

Skrbnički računi

- (1) Obveznici su dužni provoditi sveobuhvatne mjere koje će omogućiti identifikaciju stvarnog korisnika ili vlasnika skrbničkog računa.
- (2) Obveznici su dužni utvrditi identitet i prikupiti zadovoljavajuće dokaze o identitetu svake osobe (posrednika, staratelja i zastupnika), ali i osobe koju oni predstavljaju odnosno stvarnog korisnika ili vlasnika računa.

- (3) U slučajevima kada profesionalni posrednik otvara zbirni račun za više klijenata i u slučaju kada se otvaraju podračuni zbirnog računa, obveznici su dužni utvrditi identitet svih pojedinačnih klijenata.
- (4) U slučajevima koji slijede obveznici su dužni odbiti zahtjev za otvaranje računa:
 - a) kada posrednik nije ovlašten da pruži potrebne informacije o stvarnim vlasnicima sredstava, npr. odvjetnici ograničeni kodeksom profesionalne tajne i
 - b) kada posrednik nije podvrgnut standardima kontrole i ocjene koji su ekvivalentni standardima postavljenim propisima u BiH.

Članak 44.

Elektronički transfer novca ili druge imovine

- (1) Obveznici koji se bave elektroničkim prijenosom novca ili druge imovine, odnosno pružatelji usluga plaćanja i naplate, dužni su prikupiti točne i potpune, zakonom propisane podatke o nalogodavcu i korisniku elektroničkog transfera novca i druge imovine i uključiti ih u obrazac ili poruku koja prati elektronički transfer sredstava poslanih ili primljenih, bez obzira na valutu ili vrstu imovine.
- (2) Podaci o nalogodavcu i korisniku moraju pratiti elektronički transfer sve vrijeme prolaska lancem plaćanja, bez obzira na broj posrednika u lancu plaćanja.
- (3) Kada je nekoliko pojedinačnih elektroničkih ili bankovnih transfera od jednog nalogodavca objedinjeno u zbirnu datoteku za prijenos korisnicima, zbirna datoteka treba sadržavati neophodne i točne informacije o nalogodavcu, kao i potpune informacije o korisniku elektroničkog transfera.

Članak 45.

Obveze posrednika u prijenosu novca ili druge imovine

- (1) Obveznici koji posreduju u prijenosu novca ili druge imovine dužni su osigurati da se svi podaci o nalogodavcu i korisniku elektroničkog transfera sačuvaju u obrascu ili poruci koja prati elektronički transfer.
- (2) Posrednik u prijenosu novca ili druge imovine dužan je pristupom zasnovanom na procjeni rizika izraditi procedure o postupanju u slučaju da elektronička poruka koja se koristi za prijenos novca ili druge imovine ne sadrži zakonom propisane podatke, o nalogodavcu ili korisniku elektroničkog transfera.
- (3) Ukoliko prijenos novca ili druge imovine ne sadrži potpune podatke o nalogodavcu ili korisniku elektroničkog transfera, posrednik u prijenosu novca ili druge imovine dužan je, a sukladno procjeni rizika, svojim aktima definirati kada će u takvoj situaciji:
 - a) odbiti prijenos novca ili druge imovine;
 - b) obustaviti prijenos novca ili druge imovine do prijema podataka koji nedostaju, koje je dužan zatražiti od drugog posrednika u tom prijenosu, odnosno od pružatelja platnih usluga platitelja;
 - c) izvršiti daljnji prijenos novca ili druge imovine i istovremeno ili naknadno zatražiti podatke koji nedostaju od drugog posrednika u tom prijenosu, odnosno od pružatelja platnih usluga platitelja.
- (4) Ukoliko pružatelj platnih usluga često ne dostavlja točne i potpune podatke o nalogodavcu i korisniku elektroničkog transfera, posrednik u prijenosu sredstava je dužan da ga na to upozori i obavijesti o roku u kojem se treba pridržavati odredbi Zakona. Ukoliko pružatelj platnih usluga ni nakon ovog upozorenja i isteka roka ne dostavlja točne i potpune podatke o nalogodavcu i korisniku elektroničkog transfera, posrednik u prijenosu novca ili druge imovine dužan je odbiti

- buduće prijenose novca i druge imovine primljenih od tog pružatelja platnih usluga, odnosno ograničiti ili prekinuti poslovnu suradnju s tim pružateljem platnih usluga.
- (5) U slučaju iz stavka (4) ovoga članka, posrednik u prijenosu novca ili druge imovine dužan je razmotriti da li nedostatak točnih i potpunih podataka o nalogodavcu ili korisniku elektroničkog transfera, zajedno s drugim okolnostima, predstavlja osnovu za sumnju na pranje novca ili financiranje terorističkih aktivnosti, o čemu obavještava FOO ako utvrdi da postoji osnova sumnje pranja novca ili financiranja terorističkih aktivnosti, a u suprotnom je dužan sačinuti pisanu službenu zabilješku, koju čuva sukladno Zakonu.

VII. Završne odredbe

Članak 46. Čuvanje dokumentacije

Informacije, podatke i dokumentaciju u vezi s uspostavljenim poslovnim odnosom s klijentom, izvršenom povremenom transakcijom, izvršenim mjerama identifikacije i praćenja, kao i informacije i prateću dokumentaciju o ovlaštenim osobama, stručnom osposobljavanju zaposlenih i provođenju unutarnje kontrole obveznici su dužni čuvati na način i u rokovima propisanim Zakonom.

Članak 47. Prijelazne i završne odredbe

- (1) Direktor Agencije će po potrebi, samostalno ili u suradnji s drugim nadležnim organima, obveznicima davati preporuke ili upute ili smjernice za primjenu Zakona i propisa donesenih na temelju njega.
- (2) Danom stupanja na snagu ove odluke prestaju važiti:
- Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj 48/12);
 - Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj 48/12);
 - Odluka o minimalnim standardima aktivnosti leasing društava na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj 48/12).
- (3) Obveznici su dužni da usklade svoje politike i procedure sa ovom odlukom u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ove odluke.

Članak 48. Stupanje na snagu

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

**Broj: U.O.-20-02/24
Sarajevo, 01.02.2024. godine**

**PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA**

Ivanka Galić, dipl. oec, v.r.